

**T. B. M. M. (S. Sayısı : 84)**

**Gümüşhane Milletvekili M. Oltan Sungurlu ve 2 Arkadaşının, 2972 Sayılı Mahallî İdareler ve Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporu (2/80)**

*T.B.M.M. Anavatan Partisi  
Grup Başkanlığı  
Tarih : 21.7.1988  
Sayı : 11-88/96*

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA**

Hazırlanmış bulunduğumuz «2972 sayılı Mahallî İdareler ve Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi» miz ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederiz.

*M. Oltan Sungurlu  
Gümüşhane*

*Ahmet Karaevli  
Tekirdağ*

*Lutfullah Kayalar  
Yozgat*

**GENEL GEREKÇE**

Mahallî idareler seçimine ilişkin 2972 sayılı Kanunda değişiklik yapan 3394 ve 3420 sayılı Kanunların bazı hükümlerinin Anayasa Mahkemesi'nin 13.6.1988 tarih, 1988/19 ve 14.6.1988 tarih, 1988/18 sayılı kararlarıyla iptal edilmesi üzerine, mahallî idareler seçimleri ile ilgili bazı hususlarda kanunî boşluk doğmuş bulunmaktadır. Erken mahallî idareler seçimlerine gidilmesi halinde;

Mahallî idareler organlarının seçimlerinin yapılabilmesini sağlamak için, bu kanunî boşlukların bir an önce doldurulması zarureti ortadadır. Kanun teklifi, bu amaca yönelik olarak hazırlanmış bulunmaktadır.

## MADDE GEREKÇELERİ

1. Teklifin 1 inci maddesiyle 2972 sayılı Kanunun 4 üncü maddesi yeniden düzenlenerek, büyük şehir belediyesi ile ilçe belediyelerinin seçim çevreleri ayrı ayrı gösterilmiştir.

2. Geçici 1 inci maddede, bu Kanun teklifinin kanunlaştığı tarihten sonra yapılacak ilk mahallî idareler genel seçimlerinde, kamu görevlilerinin aday olabilmeleriyle ilgili olanlarda dahil seçimlerle ilgili olarak kanunlarda yer alan bütün süreleri, gerektiğinde kısaltarak tespit ve ilana ve bu suretle uygulanmasını temine Yüksek Seçim Kurulu yetkili kılınmıştır.

3. Geçici 2 nci maddede, bu Kanun teklifinin kanunlaştığı tarihten sonra yapılacak ilk mahallî idareler genel seçimlerinde, bu seçimler için gerekli ödeneğin temini bakımından Maliye ve Gümrük Bakanlığının ilgili kuruluş bütçelerine aktarma yapacağı belirtilmiştir.

4. Geçici 3 üncü maddede, bu Kanun teklifinin kanunlaştığı tarihten sonra yapılacak ilk mahallî idareler genel seçimlerine siyasî partilerin katılabilmeleri için, beldelerde teşkilat kurmuş olma şartının aranmayacağı belirtilerek, bu seçimlere daha çok siyasî partinin katılabilmesi imkânı getirilmiştir.

5. Geçici 4 üncü maddede, bu Kanun teklifinin kanunlaştığı tarihten sonra yapılacak ilk mahallî idareler genel seçiminde siyasî partilerin hangi usul ve esaslarla aday tespiti yapacaklarını beş gün içinde Yüksek Seçim Kuruluna bildirmeleri mecburiyeti getirilerek Yüksek Seçim Kurulu ve ilgili seçim kurullarının hazırlıklarının zamanında yapabilmelerine imkân tanınmıştır.

Diğer taraftan, siyasî partilerce kayıtlı üyelerinin Cumhuriyet Başsavcılığına bildirilmesi ile ilgili 2820 sayılı Kanunun 10 uncu ve aynı kanunda değişiklik yapan 3420 sayılı Kanunun geçici 2 nci maddesi uyarınca yapılan bildirimlerden hangisinin 10 uncu, hangisinin geçici 2 nci maddeye göre yapıldığının kesin olarak tespitinin mümkün olamaması sebebiyle, ileride ortaya, halli müşkül tereddütlerinin çıkmasını önlemek maksadıyla 30 Haziran 1988 tarihine kadar Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmiş listelerde yer alan üyelerin ön seçimde oy kullanabilecekleri ifade edilmiştir.

6. Geçici 5 inci maddede; bu Kanun teklifinin kanunlaştığı tarihten sonra yapılacak ilk il genel meclisi, belediye meclisi ve belediye başkanlığı genel seçimlerinde, kolaylık sağlamak amacıyla, siyasî parti adayları için kullanılacak birleşik oy pusulalarında bağımsız adaylara yer verilmemesi esası getirilmiştir. Birleşik oy pusulalarında da, aday isimleri yazılmayacak, yalnızca, siyasî partilerin özel işaretleri, kısaltılmış isimleri ve tam adlarına yer verilecektir.

Maddede getirilen diğer bir hükümle, halen seçim kurullarının elinde bulunan «Tercih» yazılı mühürlerin de kullanılması imkânı sağlanmaktadır. Böylelikle, Yüksek Seçim Kurulunun elinde az sayıda bulunan «Evet» mühürlerinin yeniden yaptırılması masrafından da tasarruf edilmektedir.

Diğer taraftan bağımsız adayların oy pusulaları kendileri tarafından bastırılacak ve büyükşehir belediye başkanlığına aday olanlar bu pusulaları il seçim kurullarına, il genel meclisine ve ilçe belediye başkanlığı ile belediye meclisi üyeliğine aday olanlar ise aday oldukları yer ilçe seçim kuruluna vereceklerdir.

Yine, 2972 sayılı Kanununun 19 uncu maddesinin son fıkrası hükmü gereği ayrı ayrı zarflara konulması icabeden belediye meclis üyeliği ile belediye başkanı oy pusulalarının aynı zarf ve sandığa atılma imkânı getirilmektedir. Bu sayede, mahallî idareler genel seçimlerinde kullanılacak sandık sayısı azaltılmaktadır.

7. Teklifin 2 nci maddesi yürürlük, 3 üncü maddesi yürütme ile ilgilidir.

### Anayasa Komisyonu Raporu

*Türkiye Büyük Millet Meclisi*

*Anayasa Komisyonu*

*Esas No. : 2/80*

6.8.1988

*Karar No. : 9*

### TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Başkanlığınızca, 2.8.1988 tarihinde Komisyonumuza gönderilen, Gümüşhane Milletvekili Oltan Sungurlu ve 2 arkadaşının, 2972 Sayılı Mahallî İdareler ve Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi, Komisyonumuzun 6.8.1988 tarihli toplantısında Adalet Bakanının da katılımıyla incelenmiştir.

Teklif, Mahallî İdareler Seçimine İlişkin 2972 Sayılı Kanunda değişiklik yapan 3394 ve 3420 sayılı kanunların 13.6.1988 tarih 1988/19 ve 1988/18 sayılı Anayasa Mahkemesi kararıyla iptal edilmesi üzerine getirilmiştir.

Komisyonumuz, teklifi gerekçesi doğrultusunda olumlu bulmuş, tümü üzerindeki görüşmelerden sonra maddelerinin görüşülmesine geçilmesi kabul edilmiştir.

Teklifin 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Verilen bir önerenin kabulü ile teklife 2 nci madde olarak eklenen metinle 2972 sayılı Kanunun 11 inci maddesinin dördüncü fıkrasına iki bent eklenmiştir.

3 üncü madde olarak eklenen metinle 2972 sayılı Kanunun 18 inci maddesinin (b) bendinin birinci ve ikinci fıkraları değiştirilirken (d) ve (e) bentleri yürürlükten kaldırılmıştır. 4 üncü madde olarak eklenen metinle ise 2972 sayılı Kanunun 19 uncu maddesinin bir, iki ve üçüncü fıkraları değiştirilmiştir.

Teklifin Geçici 1, Geçici 2, ve Geçici 3 üncü maddeleri Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Teklifin Geçici 4 üncü maddesi yapılacak önseçime hangi listelerin esas alınacağını belirleyen değişikliğin yapılmasıyla kabul edilmiştir.

Teklifin Geçici 5 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Teklife, partilerin yetkili merkez organlarının gerekli tüzük değişikliklerini yapmalarına olanak sağlayacak düzenlemeyi getiren metin Geçici 6 ncı madde olarak eklenmiştir.

Teklife, 1988 yılı içerisinde yapılacak mahallî idareler genel seçimlerine yeni kurulmuş belediyeler için de seçim yapılması hükmünü getiren Geçici 7 nci madde eklenmiştir.

Teklif, belediye başkanlığı adaylığı için o seçim çevresinde en az altı ay oturma şartının aranmayacağı hükmünü getiren Geçici 8 inci madde eklenmiştir.

Teklifin 2 nci maddesi, 5 inci maddesi olarak, 3 üncü maddesi de 6 ncı madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz Genel Kurulun onayına arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

**Başkan**  
*Kâmil T. Coşkunoğlu*  
Ankara

**Sözcü**  
*Ünal Yaşar*  
Gaziantep

**Üye**  
*Cüneyt Canver*  
Adana  
**Muhalifim**

**Üye**  
*Bahattin Çaloğlu*  
Artvin

**Üye**  
*Abdullah Baştürk*  
İstanbul  
**Muhalifim**

**Üye**  
*M. Turan Bayazıt*  
İzmir  
Karşı oy yazım eklidir.

**Üye**  
*Ali Pınarbaşı*  
Konya

**Üye**  
*Münir Fuat Yazıcı*  
Manisa

**Üye**  
*Bahri Karakeçili*  
Şanlıurfa

**Başkanvekili**  
*Alaattin Fırat*  
Muş

**Kâtip**  
*Mehmet Zeki Uzun*  
Tokat

**Üye**  
*Mehmet Sezai Pekuslu*  
Ankara

**Üye**  
*Mehmet Pürdeloğlu*  
Hatay

**Üye**  
*Raşit Ülker*  
İstanbul

**Üye**  
*Ülkü Söylemezöğlu*  
Kahramanmaraş

**Üye**  
*Metin Emiroğlu*  
Malatya

**Üye**  
*Özer Gürbüz*  
Sinop  
Muhalefet serhim eklidir.

**Üye**  
*Ahmet Avcı*  
Uşak

## KARŞI OY

1. Geçici 1 inci maddenin Anayasanın 67/4 ve 7 nci maddelerine aykırı olduğundan.
2. Birleşik oy pusulalarına adayların adlarının yazılmamasını uygun görmediğimizden karşıyız.

6.8.1988

*Abdullah Baştürk*  
İstanbul

*Turan Bayazıt*  
İzmir

*Cüneyt Canver*  
Adana

*Özer Gürbüz*  
Sınop

GÜMÜŞHANE MİLLETVEKİLİ M. OLTAN SUNGURLU VE 2 ARKADAŞININ  
TEKLİFİ

**2972 Sayılı Mahallî İdareler ve Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi  
Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi**

MADDE 1. — 2972 Sayılı Mahallî İdareler ve Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanunun 4 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

*«Büyük şehirlerdeki seçim çevresi*

Madde 4. — Belediye hudutları içinde birden fazla ilçe bulunan büyük şehirlerde, büyükşehir belediye başkanı seçimi için, o şehir belediye hudutları içi bir seçim çevresidir.

Büyükşehir belediye hudutları içinde kalan ilçelerin belediye başkanı ve belediye meclisi üyeleri seçimlerinde ise her ilçe bir seçim çevresidir.»

ANAYASA KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

**2972 Sayılı Mahalli İdareler ve Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi**

**MADDE 1.** — Teklifin 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

**MADDE 2.** — 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanunun 10 uncu maddesinin 4 üncü fıkrasına (b) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki (c) ve (d) bentleri eklenmiştir.

«a) Siyasî partiler, önseçimle aday tespiti halinde, belediye meclisi üye sayısının % 20'sine (küsurlar tama iblağ edilerek) kadar sayıdaki belediye meclisi üyesi adaylarını ve bunların sıralamadaki yerlerini merkez karar ve yönetim kurulları veya yetki verdikleri il veya ilçe yönetim kurulları vasıtasıyla tespit edebilirler.

d) Önseçimle aday tespiti halinde, belediye başkanı ile belediye meclisi üye aday adayları müşterek liste ile önseçime katılabilirler. Bu halde, partili seçmen bu müşterek listeyi aynen veya bu müşterek listedeki mevcut aday adaylarından istediklerini çizmek ve bunların yerine diğer aday adaylarından isimler yazmak veya 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 46 ncı maddesinde belirtilen aday adayları listesine işaret koymak suretiyle oyunu kullanabilir. Siyasî partiler 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 46 ncı maddesinde belirtilen aday adayları listesi ile birlikte müşterek listeli aday adayları listelerini de ilçe seçim kurulu başkanlıklarına verirler.

**MADDE 3.** — 2972 sayılı Mahalli İdareler ve Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanunun 18 inci maddesinin (b) bendinin birinci ve ikinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı maddenin (d) ve (e) bentleri yürürlükten kaldırılmıştır.

b) Belediye başkanlığı ve il genel meclisi üyeliği seçimlerinde kullanılacak birleşik oy pusulalarının en üstünde «Siyasî partiler» ibaresi yazılır. Bu ibarenin altına seçime katılan siyasî parti temsilcileri huzurunda Yüksek Seçim Kurulu tarafından çekilen kur'a esasına göre en başta ve ortada partinin özel işareti, özel işaretin altında tam yazı halinde adı, belirli bir aralık veya çizgiden sonra çapı iki santimetre olan bir boş daire basılır ve bütün bunların altı çizilir. Bu çizginin altına o partinin aday veya adaylarının ad ve soyadları konur.

(Gümüşhane Milletvekili M. Oltan Sungurlu ve 2 Arkadaşının Teklifi)

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra yapılacak ilk mahallî idareler genel seçimlerinde, kanunlardaki bütün süreleri, oy verme gününü esas alarak icabında kısaltmak suretiyle tespit ve ilana Yüksek Seçim Kurulu yetkilidir.

GEÇİCİ MADDE 2. — Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra yapılacak ilk mahallî idareler genel seçimleri sebebiyle kanunların gerekli kıldığı giderleri karşılamak üzere yeterli ödenek, ilgili kuruluş bütçelerine Maliye ve Gümrük Bakanlığına aktarılır.

GEÇİCİ MADDE 3. — Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra yapılacak ilk mahallî idareler genel seçimlerinde; siyasi partilerin seçime katılabilmeleri için, 2820 sayılı Siyasal Partiler Kanununun 20 nci maddesinde öngördüğü, beledelerde teşkilatlanma ile ilgili hüküm uygulanmaz.

GEÇİCİ MADDE 4. — Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonraki ilk mahallî idareler genel seçimlerine katılacak siyasi partiler hangi seçim çevrelerinde, hangi usul ve esaslarla aday tespiti yapacaklarını bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beş gün içinde yetkili organları vasıtasıyla Yüksek Seçim Kuruluna bildirmek zorundadırlar. Yapılacak önseçimde, siyasi partilerin 30 Haziran 1988 tarihine kadar Cumhuriyet Başsavcılığına bildirdikleri üye listeleri esas alınır.



(Anayasa Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Belediye başkanlığı ve il genel meclisi üyeliği seçimine katılacak bağımsız adaylar ise Yüksek Seçim Kurulunun tayin edeceği ebad, şekil ve miktarda kendilerinin bastırdıkları ve ilan edilen süre içerisinde büyük şehir belediye başkanlığı adaylığı için il seçim, diğer adaylıklar için ilçe seçim kurullarına verecekleri oy pusulaları ile seçimlere katılırlar.

**MADDE 4.** — 2972 sayılı Mahallî İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanunun 19 uncu maddesinin bir, iki ve üçüncü fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Seçmen; Yüksek Seçim Kurulu veya Yüksek Seçim Kurulunun izin ve denetimiyle il seçim kurulları tarafından yaptırılıp sandık kurullarına kadar ulaştırılan ve birleşik oy pusulası ile birlikte kendisine verilen «EVET» veya «TERCİH» yazılı mühürü alarak oyunu kullanmak üzere kapalı oy verme yerine girer.

Seçmen; «EVET» veya «TERCİH» mühürünü sadece tercih ettiği partiye ait özel daire içine basmak veya varsa yalnızca bağımsız adaya ait kapalı oy verme yerindeki oy pusulasını zarfa koymak sureti ile oyunu kullanır.

Oyunu kullanan seçmen birleşik oy pusulasını veya bağımsız adaylara ait oyu katlayarak zarfa koyar ve zarfı yapıştırır. «EVET» veya «TERCİH» yazılı mühürü sandık kurulu başkanına geri verir ve oyunu sandığa atar.

**GEÇİCİ MADDE 1.** — Teklifin geçici 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

**GEÇİCİ MADDE 2.** — Teklifin geçici 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

**GEÇİCİ MADDE 3.** — Teklifin geçici 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

**GEÇİCİ MADDE 4.** — Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonraki ilk Mahallî İdareler Genel Seçimlerine katılacak siyasî partiler hangi seçim çevrelerinde, hangi usul ve esaslarla aday tespiti yapacaklarını bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 15 gün içinde yetkili organları vasıtasıyla Yüksek Seçim Kuruluna bildirmek zorundadırlar. Yapılacak ön seçimde, 31 Aralık 1987 tarihine kadar siyasî partilerin üye kayıt defterinde parti üyesi olarak kayıtlı olup da 30 Haziran 1988 tarihine kadar Cumhuriyet Başsavcılığına bildirilen üye listeleri esas alınır. Cumhuriyet Başsavcılığı bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren yedi gün içinde bu listeleri ilçe seçim kurulu başkanlıklarına gönderir.

(Gümüşhane Milletvekili M. Oltan Sungurlu ve 2 Arkadaşının Teklifi)

GEÇİCİ MADDE 5. — Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra yapılacak ilk il genel meclisi üyeleri, belediye meclisi üyeleri, ve belediye başkanlığı genel seçimlerinde :

a) Yüksek Seçim Kurulu filigranı bulunan özel imal edilmiş kâğıtlara basılı birleşik oy pusulalarında; sadece seçime katılan siyasî partilerin özel işaretleri, kısaltılmış isimleri ve tam yazı halinde adları ile her siyasî parti için ayrılan bölümün altında çapı 2 cm. olan boş bir daire bulunur.

b) Seçime katılan siyasî parti adayları ile bağımsız adayları gösteren bir liste her sandık mahallinde seçmenlerin görebileceği bir yere asılır.

c) Bağımsız adaylar oy pusulalarını Yüksek Seçim Kurulunun tayin edeceği ebat, şekil ve miktarda kendileri bastırarak ilan edilen süre içerisinde büyükşehir belediye başkan adayları il seçim, diğerleri aday oldukları yer ilçe seçim kurullarına teslim ederler.

d) Seçmenler, üzerinde (Evet) veya (Tercih) yazısı bulunan mühürü sadece tercih ettikleri siyasî partiye ait özel daire içine basmak veya tercih ettikleri bağımsız adaya ait oy pusulasını kullanmak suretiyle oylarını verirler.

e) Aynı sandık bölgesinde 3030 sayılı Kanuna tabi olanlar da dahil belediye başkanlığı ve belediye meclis üyeliği seçimine ait oylar aynı zarf içine konur.

MADDE 2. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

(Anayasa Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

GEÇİCİ MADDE 5. — Teklifin geçici 5 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 6. — Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren siyasal partilerin olağan büyük kongreleri toplanıncaya kadar partilerin diğer yetkili merkez karar organları da bu Kanunla ilgili gerekli görülen tüzük değişikliklerini yapmaya yetkilidir.

GEÇİCİ MADDE 7. — 1988 yılı içerisindeki Mahalli İdareler Genel Seçimlerinde, bu Kanunun yayımı tarihine kadar yeni kurulmuş olan belediyeler için de seçim yapılır.

GEÇİCİ MADDE 8. — Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra yapılacak ilk Mahalli İdareler Genel Seçiminde, belediye başkanlığı adaylığı için; 2972 sayılı Kanunun 9 uncu maddesinin birinci fıkrasındaki, en az altı ay süreyle o seçim çevresinde oturmuş olmak şartı aranmaz.

MADDE 5. — Teklifin 2 nci maddesi 5 inci madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 6. — Teklifin 3 üncü maddesi 6 ncı madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.